

РЕЦЕНЗІЯ НА ПІДРУЧНИК

«Гістологія. Цитологія. Ембріологія» для студентів стоматологічних факультетів вищих медичних навчальних закладів України

за редакцією О. Д. Луцика, Ю. Б. Чайковського.

Вінниця : Нова Книга, 2020. – 496 с. : іл.

Предмет гістології, цитології та ембріології важливий у системі біомедичних дисциплін, оскільки він надає фахові знання, без яких неможливе подальше успішне опанування як теоретичних, так і клінічних медичних дисциплін. Згідно з діючою програмою, студенти стоматологічних факультетів вищих навчальних закладів України починають опановувати цей предмет від початку першого семестру, коли відбувається їхня адаптація до умов навчання у вищій школі. Перед авторами рецензованого підручника постало непросте завдання – у доступній формі викласти основи мікроскопічної будови людського тіла та гістофізіології його органів і систем, не загубивши при цьому основних постулатів предмета і не спрощуючи надмірно глибину подачі матеріалу.

Рецензований підручник – оригінальний у своєму роді, оскільки він розрахований на студентів стоматологічних факультетів, разом з тим, як від 1992 р. дотепер майбутні стоматологи опановували гістологію, цитологію та ембріологію, користуючись підручником, орієнтованим переважно на навчання студентів медичних факультетів. Книга акумулювала науково-педагогічний досвід авторитетних викладачів однойменних кафедр практично усіх вищих медичних навчальних закладів України. У підручнику подано найновішу інформацію щодо мікроскопічної та ультрамікроскопічної будови та гістофізіології клітин і тканин організму з акцентом на будові та розвитку органів травної системи, особливо органів ротової порожнини. Текстову частину і позначення на ілюстраціях гармонізовано з найновішою редакцією Міжнародної гістологічної термінології (К. : Медицина, 2010) та сучасними зарубіжними аналогами навчальної літератури.

Підручник побудований за традиційною схемою відповідно до Примірної програми з гістології, цитології та ембріології підготовки

другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю «Стоматологія», затвердженій МОЗ України, і містить 21 розділ. У першому розділі охарактеризовані історичні етапи розвитку гістології як науки та розглянуто сучасні методи мікроскопічних досліджень. Другий розділ (другий за обсягом після розділу «Травна система») присвячений будові клітини. У третьому розділі розглянуто основи ембріогенезу людини. Розділи 4–9 присвячені питанням загальної гістології і в них представлено сучасні уявлення про будову та гістофізіологію основних тканин організму – епітеліальної, внутрішнього середовища (кров та різновиди сполучних тканин), м'язової та нервової.

З опису органів і систем організму найбільший обсяг (92 аркуші) відведено травній системі, що є предметом професійного зацікавлення майбутніх лікарів-стоматологів. Питанням розвитку, будови та гістофізіології органів ротової порожнини присвячено 45 сторінок тексту з відповідними ілюстраціями. Глибоко опрацьовано й інші розділи (10–21) із спеціальної гістології органів та їх систем.

Рецензований підручник є унікальним проектом, здійсненим завдяки спільній творчій роботі українських гістологів і колективу видавництва «Нова Книга». Необхідно відзначити високу якість і фаховість наведеного ілюстративного матеріалу – повноколірних схем та світлових мікрофотографій гістологічних препаратів, високоінформативних електроніграм. Значна частина їх є оригінальними напрацюваннями українських морфологів, що не поступаються кращим зарубіжним аналогам навчальної літератури. При цьому не варто забувати, що упродовж понад 25 років (1992–2018) студенти вищих навчальних закладів України, які вивчали гістологію, цитологію та ембріологію, користувалися підручниками з одноколірним чорно-білим друком.

Порівняно з попередніми виданнями «Гістології людини», рецензований підручник

збагачений прикладами практичного застосування знань з гістології, цитології та ембріології для глибокого розуміння патологічних процесів, які можуть виникати в організмі людини. Наприкінці кожного розділу наведено перелік ключових термінів, які студент повинен запам'ятати і вміти використовувати, а також короткий підсумок викладеного у

розділі матеріалу. Термінологічний словник у кінці книги полегшить читачеві пошук тлумачень тих або інших гістологічних понять чи термінів. Книга легко читається, написана літературною українською мовою, практично не містить граматичних чи стилістичних помилок, відтак може слугувати зразком сучасної дидактичної літератури.

Р. С. Стойка, доктор біологічних наук, професор, член-кореспондент НАН України, завідувач відділу регуляції проліферації клітин та апоптозу Інституту біології клітини НАН України, професор кафедри нормальної фізіології Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького